

Andrzej Mamroł*

Internet w kształceniu uczniów szkół gimnazjalnych

Kiedy kilkadziesiąt lat temu (dokładnie – w 1946 roku¹) J.P. Eckert i J.W. Mauchly stworzyli maszynę o nazwie *Eniac*, ważącą 30 ton i zajmującą powierzchnię dużego pokoju, nie zdawali sobie na pewno sprawy z tego, jak znaczną rolę odegra ona w przyszłości. Nie mogli przewidzieć, że komputer, dla którego stanowiła pierwowzór, będzie podstawą funkcjonowania prawie wszystkich instytucji i w prawie wszystkich dziedzinach życia, a jego funkcje pomogą ludzkości w osiągnięciu niedostępnych wcześniej celów. Stosunkowo wcześniej w rozwoju tego medium pojawił się internet. W 1969 roku powstała agencja ARPA, której celem było stworzenie systemu komunikacyjnego dla amerykańskiej armii. Jej działania doprowadziły do powstania ARPA-net – sieci obejmującej zaledwie kilka komputerów, ale w przyszłości, w efekcie bardzo szybkiego rozwoju umożliwiającej działanie na skalę globalną, na obszarze całego świata. Pojawiające się kolejne usługi stwarzały ludziom coraz większe możliwości. Dzięki poczcie elektronicznej (1971 rok) bardzo szybko można było korespondować, grupom dyskusyjnym – rozwijać osobowość, dzięki systemowi WWW – pozyskiwać informacje. Obecnie zakres możliwości stwarzanych przez sieć jest tak duży, że trudno je przedstawić w krótkim zestawieniu. Odnosi się to również do działań edukacyjnych. Współczesny człowiek, korzystając z odpowiednich stron i portali internetowych, może pozyskiwać wiedzę, uczestniczyć w szkoleniach, „podróżować” zwiedzając i poznając najdalsze zakątki świata. Internet jako urządzenie multimedialne, polisensoryczne, zawierające możliwości wirtualizacji, stwarzające szansę komunikacji ma wiele do zaoferowania w działaniach współczesnej szkoły. Bogactwo form, które proponuje, czyni proces kształcenia atrakcyjniejszym dla uczniów, a dzięki

* dr; Uniwersytet Opolski.

¹ L. Fraioli, *Historia nauki i techniki. Na ścieżkach wiedzy*, Warszawa 2002, s. 46.

nowym możliwościom przekazywania wiedzy – bardziej skutecznym. Internet ułatwia również współpracę z rodzicami – w wielu szkołach funkcjonuje dzisiaj tzw. e-dziennik, dzięki któremu mogą oni śledzić postępy swoich dzieci, kontrolować obecność na lekcjach. W niniejszym rozdziale autor zwraca uwagę na zalety edukacyjne internetu. Próbuje również udzielić odpowiedzi na pytanie: czy nauczyciele szkół gimnazjalnych wykorzystują sieć w realizacji treści programu nauczania? Autor zadał sobie również pytanie, jakie formy zastosowania sieci cieszą się wśród nauczycieli największym uznaniem, a ponadto – jakie są ich opinie na temat korzyści i zagrożeń płynących z wykorzystania omawianego multimediu w procesie dydaktyczno-wychowawczym.

Internet – charakterystyka i podstawowe usługi

Internet to ogólnosiwiatowy zbiór wzajemnie powiązanych sieci lokalnych i rozległych². Podana definicja nie oddaje jednak całej różnorodności, rozmachu czy osobliwości sieci. Józef Bednarek, charakteryzując to medium jako najistotniejsze, wymienił następujące zastosowania: cyfrowe biblioteki, wirtualne laboratoria, cyfrowe wideo, telemedycyna, e-handel³. Dodać jeszcze można: system WWW, komunikatory internetowe, grupy dyskusyjne czy portale społecznościowe. Ale nawet najdłuższe zestawienie nie wyczerpie wszystkich cech i możliwości internetu. To przecież medium, które ciągle się zmienia.

Do podstawowych usług internetowych, mających istotne znaczenie również w działaniach edukacyjnych, należy **system WWW** (ang. *World Wide Web*). Powstał on w 1991 roku. Początkowo system ten, oparty na języku HTML, umożliwiał dostęp jedynie do materiałów typu tekstowego. Dopiero później (w 1993 roku) Marc Anderson, udoskonalając go, zapewnił możliwość łączenia na stronach internetowych tekstu, grafiki, wideo i dźwięku. Umożliwił ponadto zastosowanie idei hipertekstu: „czyli nielinearnego przechodzenia od dokumentu do dokumentu, co wprowadziło element kreatywności w każdym przeglądaniu stron WWW”⁴. Niektórzy twierdzą, że na stronach WWW istnieje tyle informacji, ile nie zawiera żadna encyklopedia. Nie należy pomijać tego, iż wiele z nich to tak zwane śmieci (zawierające na przykład materiały pornograficzne). Znaczna jednak część to wartościowe materiały, które mogą zostać wykorzystane w procesie kształcenia. Do tworzenia tego systemu może przyczynić się każdy. Każdy bowiem może stworzyć swoją stronę i umieścić ją w globalnej „pajęczynie”. Pozwala to na odbiór treści w nieograniczonym zakresie.

² J. Bednarek, *Spółczesność informacyjna i media w opinii osób niepełnosprawnych*, Warszawa 2005, s. 216.

³ Tamże, s. 223-224.

⁴ T. Goban-Klas, *Cywilizacja medialna*, Warszawa 2005, s. 151.

Inną z tych ważniejszych usług internetowych są **grupy, listy i fora dyskusyjne**. Pierwszy z tych terminów oznacza rozbudowany i efektywny system przekazywania informacji, który nazywany jest inaczej **Usenetem**. Grupę dyskusyjną tworzy zespół osób zainteresowanych wzajemną komunikacją poprzez wymianę korespondencji elektronicznej. Tematyka konwersacji jest bardzo różna – od hobbystycznej po tę związaną z zagadnieniami naukowymi. Przy czym składowe jej nazwy zawierają zarazem informację dotyczącą poruszanych spraw, na przykład jeżeli pojawi się w niej skrót *comp* – oznacza to powiązanie z komputerami, *soc* – z życiem społecznym itp. Listy dyskusyjne pozwalają na przesyłanie informacji za pośrednictwem poczty elektronicznej do grupy użytkowników skupionych wokół rozmów o konkretnej tematyce. Mogą mieć charakter zamknięty lub otwarty. W ostatnim przypadku zapisać się na taką listę może każdy. Fora dyskusyjne są przeniesionymi do struktury stron WWW formami grup dyskusyjnych. Pozwalają na wymianę poglądów i informacji, a w ich działaniu ważną funkcję spełniają przeglądarki internetowe⁵.

Zarówno pierwsza z wymienionych usług, czyli system WWW, jak i grupy, listy i fora dyskusyjne mogą odgrywać istotną rolę w działaniach edukacyjnych szkoły. Danuta Siemieniecka uważa, że grupy dyskusyjne pozwalają na wymianę informacji, wymianę poglądów podczas pracy nad konkretnym projektem. Pozwalają na interakcje: nauczyciel – nauczyciele, nauczyciel – uczniowie, uczeń – nauczyciel + uczniowie. Wymierne korzyści widoczne są przy określeniu funkcji, jakie one pełnią. Funkcja poznawcza oznacza, iż uczestnicy tych grup, docierając do osób kompetentnych, pozyskują od nich wiedzę i wartościowe informacje. Funkcja kształcąca dotyczy rozwoju funkcji poznawczych, umiejętności selekcji informacji, a także umiejętności merytorycznej argumentacji. Funkcja samokształceniowa związana jest z aktywnością uczestników, dzięki której dążą oni do samorozwoju. To tylko niektóre z bogatej listy korzyści płynących z tych usług⁶.

Do podstawowych usług internetowych należy także **poczta elektroniczna**. Jest formą przekazu informacji w postaci listów elektronicznych między użytkownikami sieci. Jej największymi zaletami są szybkość przekazu i niski koszt. Aby skorzystać z tej formy komunikacji, użytkownik internetu powinien założyć konto elektroniczne. Konta te mogą mieć charakter darmowy lub płatny. Pierwszy z nich oferują takie zagraniczne serwisy, jak: GMail, Hotmail, Yahoo, a także polskie: Onet, Wirtualna Polska, Polbox, o2 czy Hoga. Konta płatne reklamowane są jako mniej zawodne i mniej

⁵ D. Siemieniecka, *Internet w edukacji*, [w:] B. Siemieniecki (red.), *Pedagogika medialna*, t. 2, Warszawa 2007, s. 113-114.

⁶ Szerzej na ten temat: tamże, s. 115-116.

obciążone przyptywem reklam. Należą do nich na przykład: Home.pl, e-post.pl, midi poczta czy mailik.pl.

W ostatnim czasie obserwuje się wzrost wykorzystania korespondencji elektronicznej między szkołą a rodzicami. Tą drogą podawane są przez nauczycieli na przykład różne informacje natury organizacyjnej, a także dotyczące niepokojących wyników w nauce czy absencji uczniów. Rodzice mają też możliwość wypowiedzenia (nierzadko w sposób anonimowy) swoich uwag na temat pracy nauczycieli i innych działań szkoły.

Edukacyjne zastosowania internetu

Wśród wielu możliwości jakie daje internet, na szczególną uwagę zasługują te, które związane są z pozyskiwaniem wiedzy, informacji, kształtowaniem kompetencji czy zdobywaniem kwalifikacji. Józef Bednarek wymienia trzy obszary edukacyjnego wykorzystania sieci. Może ona być⁷:

- źródłem informacji i pomocy naukowych;
- narzędziem kształcenia na odległość;
- środkiem wspierającym proces kształcenia w szkole masowej.

Paradoksalnie, pierwsze z wymienionych zastosowań w niektórych przypadkach, zamiast pomagać nauczycielom w kształceniu, niesie ze sobą pewne niebezpieczeństwa. Szeroka dostępność do materiałów internetowych stanowi wielką pokusę dla uczniów, by zrezygnować z wysiłku samodzielnej pracy. W ten sposób „pisanie” są wypracowania, „tworzone” projekty, pozyskiwane informacje, których powinni oni szukać w bardziej wiarygodnych źródłach. Łatwość dostępu do tych materiałów powoduje, że uczniowie – zamiast kształcić swoje kompetencje (na przykład umiejętność wypowiadania się na piśmie) – wybierają drogę na skróty, kopiując dzieła innych ludzi.

Wśród wielu internetowych serwisów edukacyjnych zawierających materiały wykorzystywane przez uczniów i nauczycieli wyróżnia się⁸:

- **serwisy niekomercyjne** – adresowane do uczniów, nauczycieli i rodziców, prowadzone najczęściej przez instytucje oświatowe (Scholaris, Staropolska);
- **serwisy adresowane głównie do nauczycieli** (Edukator.pl, Eduskrypt, Eduinfo, Literka.pl, Profesor.pl, Stentor, WSiP, PWN, Operon);

⁷ J. Bednarek, *Media w nauczaniu*, Warszawa 2002, s. 157.

⁸ A. Ślusarz, *Nowy kanon lektur w internetowych serwisach edukacyjnych*, [w:] M. Jeziński (red.), *Nowe media w systemie komunikowania*, Toruń 2011, s. 51.

- **serwisy komercyjne** dla uczniów – zawierające tak zwane pomoce naukowe: streszczenia, opracowania, charakterystyki (bryk.pl, ebuda, eSzkola.pl, Kulturalna Polska, ostatnidzwonek.pl, sciaga.pl, Shvoong, Strefa9.pl).

Wiele z wymienionych wyżej portali edukacyjnych zachęca wręcz do ściągania i odpisywania, podsyca w uczniach bunt przeciwko szkole i jej rygorom; stymuluje różne ich zainteresowania, proponując telefony komórkowe, dzwonki, e-kartki, gry itp. – angażuje emocjonalnie, próbując wymusić lojalność. Proponując hiperłącza, odsyła do innych stron tych samych serwisów. Trzeba jednak przyznać, że część z nich (przede wszystkim tych niekomercyjnych, jak Hamlet czy Staropolska), proponując linki, odsyła do światowych księgozbiorów on-line, galerii malarstwa, encyklopedii, słowników, nagrań muzycznych i wideoksięgarń, gdzie można znaleźć wartościowe informacje. Niestety w sytuacji gdy uczniowie nie są dostatecznie przygotowani do korzystania z zasobów sieci, wybierają serwisy najłatwiej dostępne, najprostsze w obsłudze, najatrakcyjniejsze dla nich, lecz niekoniecznie najwartościowsze. Bezkrytycznie pobierając materiały, nie uczą się aktywności, krytycznego myślenia, selekcji informacji, nie rozbudzają w sobie ciekawości poznawczej. Za to uczą się bierności i swoistej sztuki przetrwania, utrwalają w sobie postawę bezradności⁹.

Nadmienić należy, że internet stosowany w sposób przemyślany może być zarówno dla nauczycieli, jak i dla uczniów cenną pomocą. Jest przecież w jego bezkresnych przestrzeniach wiele miejsc powszechnie uznawanych za wartościowe źródła wiedzy. Należą do nich na przykład biblioteki, takie jak: Biblioteka Wirtualna (<http://vls.icm.edu.pl>), Akademicka Biblioteka Internetowa (<http://abi.amu.edu.pl/aktualnosci.php>), Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa (<http://www.wbc.poznan.pl/dlibra.html>), Pedagogiczna Biblioteka Cyfrowa (<http://wsp.krakow.pl/dlibra/dlibra>)¹⁰. Wartościowe są również strony: Interklasa¹¹, Interszkola¹², Szkoły.edu¹³. W internecie można znaleźć ważne publikacje naukowe, skrypty, wykłady, czasopisma, teksty literackie, dokumenty historyczne, dzieła i zbiory sztuki, ilustracje, fotografie, mapy, wirtualne wystawy, e-książki, które pomagają nauczycielom między innymi w lepszym przygotowaniu się do lekcji i czynią ją bardziej interesującą dla uczniów¹⁴.

W sieci jest wiele wartościowych materiałów, jednak by w pełni z nich skorzystać, potrzeba odpowiedniej wiedzy i przygotowania do sprawnego ich wyszukiwania. Istotnym elementem poruszania się w środowisku WWW są

⁹ Tamże, s. 53-54.

¹⁰ D. Siemieniecka, *Internet w edukacji...*, art. cyt., s. 116-120.

¹¹ <http://www.interklasa.pl> [dostęp: 21.01.2015].

¹² <http://www.interszkola.pl> [dostęp: 23.01.2015].

¹³ <http://www.szkoły.edu.pl> [dostęp: 24.01.2015].

¹⁴ D. Siemieniecka, *Internet w edukacji...*, art. cyt., s. 117-118.

wyszukiwarki internetowe, które umożliwiają dostęp do różnych materiałów elektronicznych. Do najważniejszych z nich należą¹⁵:

- Archie – powstała w 1990 roku, pozwalała na wyszukiwanie plików na serwerach FTP;
- Google – powstała w 1996 roku w ramach studenckiego projektu na Uniwersytecie Stanforda; istota jej działania oparta jest na częstotliwości występowania poszukiwanej frazy;
- Altavista – powstała w 1995 roku, była pierwszą wyszukiwarką, która obsługiwała języki niełacińskie, była wyposażona w funkcje translacji stron, wyszukiwania fraz i multimediów;
- Yahoo – początkowo nazywała się Jerry and David's Guide to the World Wide Web, lecz jej późniejsza popularność sprawiła, że zmieniono nazwę;
- inne przeglądarki to: Bing, Internet Explorer, Mozilla Suite, Google Chrome.

Skuteczność wyszukiwania można zwiększyć, dodając do haseł w polu wyszukiwania operatory, takie jak¹⁶:

- operator „+” – pozwala na dołączenie do wyszukiwanej frazy wyrazów, które najczęściej są ignorowane, takie jak spójniki czy zaimki, a które są czasem bardzo istotne;
- operator „-” – powoduje, że w wynikach wyszukiwania nie pojawia się podany wyraz, a dołączony do operatora „site” wyłącza z poszukiwań określoną witrynę internetową,
- operator fraz „” – w tym przypadku wyrazy umieszczone wewnątrz cudzysłowu są wyszukiwane w komplecie, w tej samej kolejności i bez żadnych zmian;
- operator wypełniania luk „*” – umieszczony w zapytaniach zastępuje nieznane wyrazy;
- operator „OR” – pozwala na odnajdywanie stron zawierających jeden z dwóch podanych wyrazów;
- operator „site” – daje możliwość wyszukiwania informacji w określonej witrynie; po wpisaniu wyrazów dodajemy modyfikator „site” z dwukropkiem i nazwę domeny;
- operator „allintitle” – zawęża wyniki wyszukiwania do stron zawierających wszystkie wyrazy podane w tytule;
- operator „intitle” – ogranicza wyniki wyszukiwania do stron zawierających jeden z wyrazów podanych w tytule;

¹⁵ K. Dobosz, *Przeszukiwanie zasobów sieci*, Warszawa 2012, s. 20, 48.

¹⁶ Tamże, s. 53.

- operator „allinurl” – powoduje wyszukanie stron zawierających wszystkie wyrazy zapytania w adresie URL, ignoruje niestety znaki interpunkcyjne;
- operator „inurl” – ogranicza wyniki wyszukiwania do stron zawierających dany wyraz w adresie URL;
- operator „related” – pomaga w odszukaniu stron podobnych do podanej;
- operator „info” – skutkuje wyświetleniem niektórych informacji o danej stronie.

Oprócz wyszukiwania dotyczącego wszystkich dokumentów zindeksowanych w bazie określonej wyszukiwarki wyróżnia się tzw. **wyszukiwanie specjalistyczne** odnoszące się do wybranych rodzajów zasobów elektronicznych internetu. Stosuje się wtedy tzw. wyszukiwarki specjalistyczne. Dzięki wyszukiwarce Google Maps możemy obejrzeć mapy i zdjęcia satelitarne interesującej nas okolicy. Wyszukiwarka Google Book Search służy pomocą w poszukiwaniu pozycji literaturowych, a Google Scholar – recenzowanych artykułów, książek, streszczeń różnych publikacji naukowych z wszelkich dziedzin. Google Finance wyszukuje i prezentuje informacje finansowe, na przykład notowania giełdowe, informacje o spółkach giełdowych itp.¹⁷

Wraz z pojawieniem się internetu niespotykane dotąd możliwości zyskało kształcenie na odległość. Są one związane ze sposobami przekazywania wiedzy, organizacji działań uczestników kursów czy komunikowania się przez nich ze swoimi nauczycielami. Na poziomie edukacji gimnazjalnej w Polsce raczej nie można pobierać nauki wyłącznie w systemie zdalnym. Ale wiele szkół wykorzystuje internet, proponując dodatkowe działania w domu. Taką propozycję oferuje na przykład Gimnazjum nr 56 w Poznaniu¹⁸. Zastosowany tam portal e-learningowy *Moodle* służy utrwalaniu wiedzy i umiejętności opanowanych na lekcji, sprawdzeniu jej poziomu. Zamieszczone tam prezentacje, lekcje i quizy pomagają jeszcze raz przepracować materiał, zwiększając jego zrozumienie i stopień zapamiętania.

Wielkie bogactwo form pracy oferuje internet podczas realizacji programu nauczania konkretnych przedmiotów w warunkach szkoły tradycyjnej¹⁹. Wykorzystanie tego medium różni się w zależności od ich charakteru i rodzaju. Jest oczywiste, że na lekcji informatyki czy edukacji medialnej internet stosowany jest częściej, wiele treści programowych również go dotyczy. Dlatego w ich przypadku zazwyczaj wykorzystywanymi formami są: **nauka o sieci**, a także **tworzenie i administrowanie stron WWW**. Uczniowie dowiadują

¹⁷ K. Dobosz, *Przeszukiwanie zasobów sieci...*, dz. cyt., s. 59-67.

¹⁸ K. Winnicki, *E-learning w gimnazjum*, [w:] A. Nowak, K. Winkowska-Nowak, L. Rycielska (red.), *Szkoła w dobie Internetu*, Warszawa 2009, s. 150-154.

¹⁹ R.M. Socha, *Zastosowanie Internetu w edukacji szkolnej*, [w:] W. Strykowski (red.), *Media a edukacja*, Poznań 2000, s. 294-299.

się różnych rzeczy na temat wyszukiwarek internetowych, sposobów poszukiwania informacji, usług sieciowych, miejsc i możliwości stwarzanych w tej rzeczywistości. Ponadto, tworząc strony WWW, uczą się je zakładać, zamieszczać na nich konkretne elementy, redagować teksty – nabywają w ten sposób umiejętności potrzebne do administrowania nimi.

W mniejszym zakresie i adekwatnie do realizacji swoistych celów wykorzystywany jest internet na pozostałych przedmiotach i ścieżkach dydaktycznych. Najłatwiejsza w przygotowaniu dla nauczyciela jest lekcja, w trakcie której uczniowie **poszukują w sieci** informacji na konkretny temat. Często mówi się, że współczesny nauczyciel niekoniecznie powinien przekazywać gotową wiedzę, podawać ją bez angażowania wysiłku uczniów. Większą wartość ma działanie polegające na organizowaniu ich pracy tak, by sami mogli do tej wiedzy dojść. Dlatego staje się on przewodnikiem w samodzielnych poszukiwaniach, doradcą w wyborze różnych dróg działania. Podobna w przebiegu jest lekcja, na której zastosowano formę o nazwie **lekcja hipertekstowa**. Wymaga ona jednak od nauczyciela większego przygotowania. Uczniowie podczas niej poruszają się w środowisku WWW, docierając do miejsc, których zawartość jest ilustracją aktualnie wprowadzanych treści. Adresy stron podane są w gotowej postaci na kartce bądź też zawarte na stronie nawigacyjnej sporządzonej przez nauczyciela. Jest to forma sprzyjająca indywidualizacji pracy ucznia. Każdy z nich, wyposażony w kartę pracy, w swoim tempie i na miarę swoich możliwości wykonuje zapisane tam zadania. Przygotowanie takiej lekcji wymaga dużego nakładu czasu i sił. Konieczne są: odszukanie odpowiednich stron, ocena ich przydatności, sporządzenie karty pracy i strony nawigacyjnej. Nauczyciel musi wykazać się umiejętnościami informatycznymi i determinacją, natomiast atrakcyjność lekcji zwiększa zaangażowanie uczniów i poziom zrozumienia oraz opanowania wiedzy. Z wykorzystaniem internetu można także stosować formę o nazwie **prezentacja wiedzy**. Po uprzednim odszukaniu w sieci, z wykorzystaniem projektora multimedialnego, nauczyciel przedstawia treści, które w jego opinii powinny się znaleźć na lekcji. Internet jako medium multimedialne zawiera wiele ciekawych materiałów, filmów, animacji, wykresów, schematów, które mogą uczynić treści lekcji bardziej przystępnymi.

Dzięki wykorzystaniu sieci uczniowie mogą uczestniczyć w różnych **projektach międzynarodowych i międzyszkolnych**. Programy edukacyjne zamieszczone w internecie stwarzają możliwość różnych działań skupionych wokół ważnych zagadnień społecznych, idei, niebezpieczeństw (na przykład związanych z zanieczyszczeniem środowiska). Polegają one na wymianie zdań, doświadczeń, czasami mają formę konkursową. Dzięki możliwościom

sieci uczniowie dowiadują się o tych przedsięwzięciach, komunikują się z innymi w trakcie ich realizacji, przesyłają efekty swoich działań.

Internet w szkołach gimnazjalnych – wyniki badań

Słusznie uważa się, że w polskich szkołach nastawienie na przyswajanie wiedzy faktograficznej powinno zostać zastąpione oddziaływaniem rozwijającym twórcze myślenie, innowacyjność, wyszukiwanie i selekcję informacji, dokonywanie oceny jej wartości, kształtowanie umiejętności jej przetwarzania i prezentacji. Słuszne jest też przekonanie, że w ich rozwijaniu większy udział powinny mieć media, w tym internet. To właśnie między innymi stąd bierze się wiele inicjatyw, których celem było zaopatrzenie szkół w dostęp do sieci. Były to na przykład działania w ramach programów: „Internet dla szkół” (realizowany od 1994 do 2005 roku), „Internet w każdej gminie” (realizowany od 1998 roku) czy „Internet w każdym gimnazjum” (od 1999 roku), „Pracownie komputerowe dla szkół” (w 2006 roku) i kilku innych²⁰.

Z badań przeprowadzonych przez autora wśród 31 nauczycieli szkół gimnazjalnych z terenu miasta Opola wynika jednak, iż pomimo wielu takich inicjatyw ciągle utrudniony jest dostęp do sprzętu komputerowego, co stwierdza ponad połowa badanych (dokładnie 54,8%). 16,1% respondentów mówi o braku dostępu do sieci. Zdarza się też, że sprzęt, który znajduje się w szkole, źle funkcjonuje – sygnalizuje to 19,4% badanej grupy. Wiele do życzenia pozostawia również jakość działającego internetu (szybkość, zawieszanie się itp.), na co zwraca uwagę taki sam odsetek nauczycieli (19,4%). Wobec wskazanych faktów w szkole ciągle istnieją trudności z dostępem do omawianych mediów. Te utrudnienia związane są z tym, że komputery i internet znajdują się najczęściej jedynie w sali komputerowej, a nie tam, gdzie odbywają się lekcje z poszczególnych przedmiotów. Ponadto, jak widać, nawet w salach informatycznych nie mają one najwyższej jakości.

W konsekwencji jedynie 6,5% nauczycieli gimnazjum stosuje internet na swoich lekcjach „bardzo często”, a 19,4% – „często”. Największa część badanej grupy (61,3%) deklaruje wykorzystanie sieci „od czasu do czasu”. „Rzadko” posługuje się nią jedynie 2 nauczycieli (6,5%), podobnie tylko 2 nigdy nie wykorzystuje go na swoich lekcjach.

Nauczyciele gimnazjum widzą wiele korzyści w zastosowaniu internetu podczas realizacji procesu dydaktycznego. Przede wszystkim uatrakcyjnia on zajęcia – dzięki bogatej ofercie różnorodnych działań. Taki pogląd wyraża 71,0% ankietowanych. W opinii badanych o wartości tego medium świadczy

²⁰ A. Ślusarz, *Nowy kanon lektur...*, art. cyt., s. 39-43.

również bogactwo materiałów zawartych w sieci. Do wykorzystania nadają się: zdjęcia, filmy – dokumentalne, popularnonaukowe, różnego rodzaju informacje, muzyka, materiały statystyczne, kartograficzne i wiele innych, pomocnych przy wprowadzaniu treści konkretnego przedmiotu. Zwraca na to uwagę 32,3% nauczycieli. 16,1% badanych podkreśla fakt, że w ten sposób uczniowie szybciej opanowują wiedzę, łatwiej ją utrwalają. Ponadto zwracają oni uwagę, że zastosowanie internetu poszerza zakres możliwości metodycznych, pozwala zerwać z rutyną. Poza tym sieć jest naturalnym środowiskiem funkcjonowania młodzieży, które musi być przez nią coraz lepiej poznawane.

Z form pracy proponowanych uczniom z wykorzystaniem internetu nauczyciele gimnazjum najczęściej stosują **prezentację informacji** pozyskanych przez nich z sieci. Tak działa 67,7% badanych. Często również proponują lekcje z **poszukiwaniem informacji** na określony temat. Stosuje to 54,8% badanej grupy. Wśród form pracy znajduje się także tzw. lekcja hipertekstowa, kiedy uczniowie działają w środowisku WWW i mają tam do wykonania konkretne zadania (35,5%). Dzięki internetowi mogą również uczestniczyć w różnych projektach międzypaństwowych, międzyszkolnych, w tym w rozmaitych konkursach, kiedy jest on przede wszystkim środkiem komunikacji. W taki sposób wykorzystuje go 38,7% nauczycieli. Oprócz tego uczniowie sięgają do sieci, kiedy mają na przykład przygotować różnego rodzaju projekty i prezentacje – o tym mówi 12,9% badanych.

Według dokonanej samooceny 16,1% nauczycieli twierdzi, że posiada „bardzo wysoki” poziom wiedzy na temat możliwości wykorzystania internetu w procesie kształcenia. 38,7% ocenia ten poziom jako „wysoki”. Największa jednak grupa (45,2%) utrzymuje, że jest on co najwyżej „przeciętny”. Natomiast żaden z badanych nie wskazał kategorii „niski” czy „bardzo niski”.

Zakończenie

W sytuacji tak powszechnego stosowania przez uczniów serwisów edukacyjnych dostępnych w internecie niezrozumiałe byłoby ignorowanie tego medium przez nauczycieli. Oczywiście pobudki, dla których ci pierwsi korzystają z sieci, są inne od tych, które przyświecają nauczycielom. Uczniowie, sięgając do jej zasobów, przede wszystkim ułatwiają sobie sprawę – kopiując wypracowania, projekty, czytając opracowania lektur. Nauczyciele, stosując internet, projektują działania, które mają na celu realizację konkretnych zamierzeń edukacyjnych podyktowanych programem nauczania. Ale zarówno w pierwszym, jak i w drugim przypadku widoczny jest duży potencjał omawianego medium dla realizacji wielu zamierzeń edukacyjnych. Jednak by w zaplanowanych działaniach szkoły wykorzystać internet, muszą zostać

spełnione określone warunki. Należą do nich: dostęp do komputerów, dobrze funkcjonujące łącza, a także odpowiednie nastawienie nauczycieli i ich wiedza dotycząca możliwości stosowania internetu w procesie kształcenia. Jak wynika z przeprowadzonych badań, w objętych nimi szkołach pierwszy z warunków nie jest jednak spełniony. Dostęp do komputerów z podłączonym internetem w każdej klasie to obecnie „pobożne życzenie” nauczycieli. Pomimo tego wielu z nich docenia możliwości sieci i z różną częstotliwością starają się z niej korzystać. Konieczne byłoby tylko uzupełnienie ich wiedzy na temat jej zasobów i sposobów ich wykorzystania w dydaktyce, gdyż – jak przyznaje blisko połowa z nich – jej poziom można uznać za „przeciętny”, co świadczy o posiadanej przez nich wiedzy potocznej, niepogłębianej celowym działaniem w ramach różnego rodzaju szkoleń i warsztatów. Wyeliminowanie sygnalizowanych trudności i czynników zmniejszających efektywność zastosowania omawianego medium na pewno przyczyni się do wzrostu atrakcyjności i skuteczności procesu kształcenia w szkołach gimnazjalnych.

Bibliografia

- Bednarek J., *Media w nauczaniu*, Warszawa 2002.
- Bednarek J., *Spółeczeństwo informacyjne i media w opinii osób niepełnosprawnych*, Warszawa 2005.
- Dobosz D., *Przeszukiwanie zasobów sieci*, Warszawa 2012.
- Fraiola L., *Historia nauki i techniki. Na ścieżkach wiedzy*, Warszawa 2002.
- Goban-Klas T., *Cywilizacja medialna*, Warszawa 2005.
- <http://www.interklasa.pl> [dostęp: 21.01.2015].
- <http://www.interszkola.pl> [dostęp: 23.01.2015].
- <http://wwwszkoly.edu.pl> [dostęp: 24.01.2015].
- Siemieniecka D., *Internet w edukacji*, [w:] B. Siemieniecki (red.), *Pedagogika medialna*, t. 2, Warszawa 2007.
- Socha R.M., *Zastosowanie Internetu w edukacji szkolnej*, [w:] W. Strykowski (red.), *Media a edukacja*, Poznań 2000.
- Ślusarz A., *Nowy kanon lektur w internetowych serwisach edukacyjnych*, [w:] M. Jeziński (red.), *Nowe media w systemie komunikowania*, Toruń 2011.
- Winnicki K., *E-learning w gimnazjum*, [w:] A. Nowak, K. Winkowska-Nowak, L. Rydzińska (red.), *Szkoła w dobie Internetu*, Warszawa 2009.

Internet w kształceniu uczniów szkół gimnazjalnych

Słowa kluczowe: internet, edukacyjne zastosowanie internetu, serwisy edukacyjne

Streszczenie: Zakres możliwości stwarzanych obecnie przez sieć jest tak duży, że trudno je przedstawić w krótkim zestawieniu. Odnosi się to również do działań edukacyjnych. Współczesny człowiek, korzystając z odpowiednich stron i portali internetowych, może pozyskiwać wiedzę, uczestniczyć w szkoleniach, „podróżować” zwiedzając i poznając najdalsze zakątki świata. Internet, jako urządzenie multimedialne, polisensoryczne, zawierające możliwości wirtualizacji, stwarzające szansę komunikacji, ma wiele do zaoferowania w działaniach szkoły. Bogactwo form, które proponuje, czyni proces kształcenia atrakcyjniejszym dla uczniów, a dzięki nowym możliwościom przekazywania wiedzy – bardziej skutecznym. Jednak warunkiem jego stosowania jest wiedza i odpowiednie nastawienie nauczycieli.

Internet in junior high school student's education

Keywords: Internet, educational application of the internet, educational services

Abstract: The range of possibilities created nowadays by the Internet is as big that it is really difficult to show them in a short specification. It also refers to educational activities. Modern man who uses appropriate websites and internet portals may gain knowledge, he can take part in trainings, “travel,” sightseeing and get to know the farthest corners of the world. As a multimedia device, polisensored, which includes possibility of virtualization and creates opportunity of communication, has a lot to offer in school's operations. Variety of forms, which it suggests, makes this process of education more attractive for students, and what is more, thanks to its new possibilities of passing on the knowledge also more effective. However, it can be use only in condition that teachers will have knowledge and appropriate attitude.